

A LOVAS KÖZELÍTÉS, MINT TERMÉSZETKÍMÉLŐ ANYAGMOZGATÁSI MÓDSZER HELYZETE A HAZAI ÁLLAMI ERDŐTERÜLETEKEN

State of horse logging, a sustainable timber transportation method in hungarian forests

Szerző: **Ficsor Csilla**, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Természetvédelmi mérnök B.Sc., IV. évf.
Témavezető: Dr. Malatinszky Ákos, egyetemi docens, Szent István Egyetem Mezőgazdasági-és Környezettudományi Kar, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Természetvédelmi és Tájökológiai Tanszék

Az erdészeti üzem gépesítését megelőzően (1955 előtt) a lovas közelítés megszokott folyamat volt az erdőgazdálkodás során, napjainkra azonban szinte feledésbe merült. Erdőjáróként, lőtartóként vagy a hagyományos gazdálkodás iránt érdeklődőként egyaránt alig találkozni a lovas/fogatos közelítés fogalmával.

Adataimat terepen gyűjtöttem a lovas közelítést alkalmazó erdőgazdálkodókkal készített félig strukturált interjúk segítségével. Őket az összes hazai erdészet megkeresésével kutattam fel. 116 erdészetet kerestem fel telefonon, amely alapján feltérképeztem a lovas közelítés gyakoriságát az állami erdőterületeken. Összesen 16 vállalkozónál figyeltem meg személyesen az állati erő hasznosítását a gyakorlatban, közülük 15-en dolgoztak természetvédelmi oltalom alatt álló erdőterületen is. A terepi megfigyelések során a következők célok vezéreltek: felmérni milyen szempontok alapján döntenek a ló használata mellett, a lovas fakitermelés milyen előnyökkel és hátrányokkal bír több nézőpontot is figyelembe véve, a vállalkozó tapasztalatát begyűjteni, továbbá a használt lófajtákat és típusokat megfigyelni. A természetkímélő gazdálkodás részeként elterjedt vasló jellemzőit összehasonlítottam az igazi lóval.

A 116 erdészet közül 30 alkalmaz olyan vállalkozót, amely a közelítést lóval hajtja végre. Ez az összes erdészetnek a 25,86%-a. Az erdészetek 7,76%-a elvétve, csak nagyon ritkán foglalkozik lovas közelítéssel. Leggyakrabban törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések esetében kapnak megbízást, mert gazdaságosabb és a lovak számára kímélőbb. A 16 vállalkozó 37%-a sodrott lovakat használ, ezt követi a muraközi típus 29%-ban, és megtalálhatóak a magyar hidegvérű lovak 11%-ban. Egy ló napi átlagos teljesítménye 15,9 m³ és átlagosan 0,81 m³ rakományt húz el. Összesen 3 erdészetnek vannak saját lovai, a vállalkozók tőlük bérlik a „munkaeszközüket”. Minden gazdálkodónál döntő érv a lovak használata mellett a hagyományörzés és a kíméletesség. Területi megoszlás szerint a hegyvidékeken jellemző, legfőképpen a nehezen feltárható és összefüggő erdőborítottsággal rendelkező területeken.

A lovas faanyagmozgatásnak legelterjedtebb módja a vonszolás, amely során a lóhoz rögzített hámfához láncsal, illetve kötéllel kapcsolják a megmozgatni kívánt faanyagot. Egyszer lőcsös szekérrel dolgoztak, kétszer említették, hogy erdészeti közelítő kullóval is szoktak közelíteni, de ezek elterjedtsége csekély. Télen némely esetben előfordul a szán és a szánkó is.

A módszer legfőbb előnyei a talaj, a visszamaradó fák és az újulat védelme. Környezetvédelmi jelentősége, hogy nincs károsanyag-kibocsátása, nincs szükség üzemanyagra, továbbá az általa felhasznált energia megtermelhető a gazdálkodó által is. Hátránya, hogy teljesítménye a gépi művelésnél kisebb, kevés a lóhoz értő ember, és a velük való munka speciális életformát követel meg.